

Kultura življenja

KOMUNALNI SUSTAV na otoku postavljen je za potrebe 130.000 stanovnika, iako s tim opterećenjem funkcionira mjesec ili dva

NEL PAVLETIĆ/PIXSELL

Piše Snježana Bičak
snjezana.bicak@vecernji.net

S

unčano je i mirno prosinačko jutro na Krku. Mještani, bez ljetnih gužvi, u miru obavljaju jutarnju kupnju, a Slavko Jugović je baš izišao iz kuće s vrećicom u kojoj je stari papir te malom smeđom kantom čiji je sadržaj istresao u poveći kontejner iste boje pred kućom. Osim smeđe, uz ogradu njegove kuće poslagano je još nekoliko kanti, od plave u koju ubacuje papir i karton, preko žute koja je do pola puna plastične ambalaže i konzervi, siva čeka da se napuni staklom, dok je zelena spremna za sav ostali komunalni otpad.

– Kada sam prije tri i pol godine doselio sa suprugom iz Slavonije na Krk, taj je model odvojenog prikupljanja otpada na kućnom pragu već postojao. Odmah smo ga prihvatili. I sam sam 'zeleno' orijentiran i smetalo mi je to što se u mjestu iz kojega sam došao ništa kad je riječ o odvajanju otpada na kućnom pragu nije radilo. I

I 900 tisuća turista pomaže u odvajanju otpada zbog čega je cijeli Krk 'zeleni otok'. I to bez kazni

U jednom naselju na Krku zimi je u krugu od 300 metara desetak obitelji, a ljeti do 100 obitelji. Omjer domaćih i vikendaša je 1:7, u Krku 1:5. U Baškoj sada ima tisuću, a ljeti više od 10.000 ljudi

onda nas je ovdje dočekala posve drukčija situacija, uredno posložen sustav koji funkcionira. U kući imamo dvije kante s po dva pretinca za odvajanje i nije nikakav problem to isprazniti – priča nam Slavko dok ga gledamo kako uredno odvaja otpad. Kaže da se i turisti drže pravila, posebno kada im domaćini pojasne što i kako raditi. Sezona nosi svoje, ujutro se zna naći smeća po parkovima, ali to iz komunalne tvrtke uredno čiste, dodaje Slavko.

Uloženi milijuni

Tako uređenim sustavom za gospodarenje otpadom koji uključuje veliki postotak odvajanja, u Hrvatskoj se može pohvaliti malo koja sredina. Odlične rezultate ima Prelog te otok Krk gdje se, po rezultatima iz 2017. prikuplja čak 54,2 posto odvojenog otpada. I dok Prelog cijele godine ima uglavnom isti broj stanovnika, na Krku je takav sustav bilo utoliko teže provesti s obzirom na veliku razliku u broju ljudi koji borave na otoku u sezoni i izvan nje. Da bi sustav profunkcionirao od 2000. do danas, komunalna tvrtka Ponikve, sektor Eko otok Krk, uložila je čak 61,4 milijuna kuna, što je iznos usporediv s godišnjim proračunima mnogih gradova srednje veličine u zemlji.

– Istina, postotak odvajanja otpada je velik, sada smo na 54,2, a cilj nam je uskoro doći i do 80 posto za što imamo plan. No još važnije od postotka je da smo postigli cjelovit sustav gospodarenja otpadom, jer osim odvojenog prikupljanje otpada, radimo

Istražili smo model zbog kojeg jedna lokalna zajednica ima europske ekološke standarde

i njegovu obradu u sortirnicama i plasiramo ga kao sekundarnu sirovinu. Dužni smo sav miješani komunalni otpad koji nije recikliran ubuduće zbrinjavati u regionalnom centru na Marišćini. Budući da će se to dogoditi za koji mjesec, sagradili smo i pretovarnu stanicu na našem odlagalištu Treskavac vrijednu 7,5 milijuna kuna bez PDV-a, kako smo od Marišćine udaljeni 70 kilometara – kazuje nam Ivan Jurešić, pomoćnik direktora tvrtke Ponikve, odnosno direktor odsjeka koji brine o zbrinjavanju otpada i nosi naziv Ponikve, Eko otok Krk. Upozorava da rezultati koje imaju nisu došli preko noći, već su napravili jasnu strategiju još prije gotovo dva desetljeća. Na ruku im nije išla činjenica što otok, koji inače u svojim šest općina i Gradu Krku ima oko 20.000 stanovnika, ljeti ima čak do 130.000 ljudi. Zbog toga je komunalni sustav na otoku dimenzioniran za potrebe 130.000 stanovnika, iako pod tim opterećenjem funkcionira možda mjesec, najviše dva. Tim više je priča o zelenom Krku bila teže izvesti, no ostvarila se. Naš sugovornik ističe da samo zato što su na vrijeme planirali, mještani Krka neće plaćati nikakve penale zbog nebrige za okoliš ili zato što ne recikliraju većinu otpada.

– Odvojeno prikupljanje otpada skuplje je od prikupljanja koje se svodi na to da vi sav otpad bacate na isto smetlište. Svatko tko kaže da će razvrstavanjem sakupljanje otpada pojeftiniti laže, poskupjet će svakako jer su i troškovi veći, ali je pitanje koliko će poskupjeti, a to ovisi o tome u kojem postotku reciklirate. No u 21. stoljeću dileme nema i ne smije je biti; otpad se mora odvajati i reciklirati kako bi se što više reciklirao i ponovno koristio kao sirovina – pojašnjava nam sugovornik.

Tvrtka Ponikve u stopostotnom je vlasništvu svih općina i gradova Krka, nema većinskog vlasnika i potrebna je odluka većine da bi se odluke provodile.

– Odluke se nikada nisu donosile politički, već na dobrobit šire zajednice i to nam je bio vjetar u leđa. Već na početku smo uvidjeli da postojeće odlagalište nema dovoljno prostora i da nećemo moći još predugo imati deponij Treskavac koja je na području općine Vrbnik. Sugerirano nam je da ne ulazimo u neke velike projekte, jer da će Marišćina za par godina biti sagrađena. No Uprava tvrtke baš i nije vjerovala da će sve ići po planu. I mi smo shvatili da, ako ne želimo ugroziti turizam od kojega svi živimo, sami moramo naći međurješenje ča otvaranja Mari-

šćine. Ono je i danas na snazi. Pet smo godina rješavali papirologiju za otkup zemljišta uz postojeći deponij, za nabavku vozila, kanti, organizaciju sustava koji smo postavili i počeli provoditi 2005. Minimalno smo proširili deponij i paralelno s time uveli sustav odvojenog prikupljanja – pojašnjava Ivan Jurešić i nastavlja: – Paralelno smo izgradili sortirnicu i kompostanu i postavili sustav odvojenog prikupljanja. Dakle, samo miješani komunalni otpad odlažemo, a svu plastiku, papir, biootpad vozimo u sortirnicu i kompostanu. Sada smo sačuvali dovoljno deponijskog prostora do otvaranja regionalnog centra. Mislim da su u Hrvatskoj pomake u ovom poslu napravile one sredine koje su na vrijeme detektirale probleme s odlagalištima. Osim toga, već 2005. postavili smo 1.500 uličnih setova, uličnih zelenih otoka, te sedam posebnih sabirnih mjesta po općinama i na Krku. Tada smo ih mi tako nazvali, jer zakon još nije prepoznao termin reciklažnog dvorišta. Danas su to mini reciklažna dvorišta po naseljima. Potpuno smo povukli velike kontejnere s ulica i za odvoz glomaznog otpada ponudili građanima tri besplatne opcije; od toga da ga oni samo dovezu na reciklažno dvorište ili da naruče naš kamion da dođe po glomazni otpad – kaže Jurešić.

Od vrata do vrata

Dodaje, u svibnju 2005. sve je zaživjelo na terenu. Neizostavne su bile i stalne edukacije, od predavanja, preko dijeljenja brojnih letaka i brošura koje govore o tome kako odvajati otpad, kamo bacati što. Edukacije su krenule u vrtićima, školama, ali i za starije korisnike, vlasnike hotela, apartmana, kampova. Čitav sustav provode bez kazni.

– Lani smo započeli gradnju pretovarne stanice i to je zadnji korak pred zatvaranje odlagališta. Eto, primjera radi, mi mjesečno imamo oko tisuću tona otpada, a ljeti sakupimo tri, četiri i više tisuća tona. U prvoj godini imali smo 18 posto odvojeno prikupljenog otpada i taj postotak je lagano rastao. Onda smo 2014. počeli uvoditi sustav 'od vrata do vrata' s kojim možemo postići cilj od 80 posto otpada za reciklažu. Tim sustavom, koji smo do sada pokrili 50 posto otoka i koji još uvodimo, postupno skidamo "zeleno otoka", a domaćinstvima i stambenim objektima dijelimo njihove kante. Time individualiziramo i odgovornost. Zajednička odgovornost na "zelenom otoku" kao da nije ničija odgovornost. Iako je na početku postojao

mali otpor, dugoročno se projekt pokazao jako dobrim. Ljudima smo najprije podijelili kante za miješani i biorazgradivi otpad, a onda i za staklo, papir i plastiku. Ljeti puno češće praznimo kante; recimo, najviše je bio otpad koji odvozimo i tri puta-tjedno i plastike koja se odvozi jednom tjedno – dodaje Jurešić.

Ipak, na nekim mjestima morat će, kaže, imati dvostruki sustav; i "zeleno otoka" u centru grada, staroj gradskoj jezgri gdje je nemoguće podijeliti toliko kanti, a ni kamioni ne mogu ulaziti u staru gradsku jezgru, uz sustav od vrata do vrata.

– Od ukupno 30.000 objekata na Krku u njih 20.000 nitko nije prijavljen, to su privremeni korisnici; vlasnici apartmana, vikendica, tamo se ljudi izmjenjuju. Primjerice, u jednom naselju na Krku zimi je u krugu od 300 metara desetak obitelji, a ljeti je do 100 obitelji na istome mjestu. Omjer domaćih stanovnika i vikendaša je 1:7, u Krku 1:5. U Baškoj sada ima tisuću ljudi, a ljeti u dva kampa i hotelskom naselju više od 10.000 ljudi. Tu je teško postaviti sustav od vrata do vrata, pa ćemo ostaviti minimalni broj "zelenih otoka", lijepo uređenih i pod videonadzorom – pojašnjava direktor. Što se naplate tiče, ona se vrši po odvezenom otpadu, i jedno četveročlano domaćinstvo plaća između 50 i 60 kuna mjesečno za odvoz otpada s varijabilnim i fiksnim dijelom.

– Varijabilni dio cijene ne naplaćujemo u zimskim mjesecima povremenim korisnicima. Kada za nekoliko mjeseci zatvorimo odlagalište Treskavac i kada budemo otpad odlagali u Marišćini, cijenu usluga nećemo morati povisiti za više od 20 posto, dok su neki naši

'CILJ JE 80 POSTO'

Postotak odvajanja otpada je sada 54,2, a cilj je 80 posto. Radimo i obradu i plasiramo ga kao sekundarnu sirovinu

IVAN JUREŠIĆ

pomoćnik direktora Ponikve

Neizostavne su bile i stalne edukacije putem letaka i brošura kako odvajati otpad. Edukacije su krenule u vrtićima i školama. Čitav sustav provode bez kazni...

Slavko Jugović je baš izišao iz kuće s vrećicom u kojoj je stari papir te malom smeđom kantom čiji je sadržaj istresao u veliki kontejner iste boje

kolege u drugim mjestima već sada poskupjeli odvoz otpada za 60, čak i 110 posto. Zašto? Važno je pojasniti da Hrvatska nema naknadu za odlaganje komunalnog otpada, pa je odlaganje miješanog otpada jeftinije od bilo kakvog odvojenog prikupljanja i to je razlog što se nije više napravilo na tom području. Naši su minimalni troškovi odlaganja 70 kuna bez prijevoza. Za koji mjesec na Marišćini će se taj trošak povećati na 470 kuna po toni, što je oko 65 eura, a vjerujem da će ubuduće biti i skuplje. Rješenje je povisiti cijenu korisnicima ili povećati odvojeno prikupljanje. Da vam pojasnim, kada na Krku ne bismo imali sortirnicu, kompostanu i ovakav postotak odvajanja otpada, u trenutku prelaska na Marišćinu plaćali bismo 470 kuna svaku tonu. Mi sakupimo ukupno 20.000 tona otpada, a kako više od pola odvojeno prikupljamo i recikliramo, dakle na Marišćinu odlazi pola, 10.000 tona. Pomnožimo to s 470 kuna, ispada da ćemo to plaćati 4,7 milijuna kuna, a ne gotovo 9,5 milijuna. Jednoga će dana doći i ti penali koje mi nećemo plaćati – pojašnjava nam Ivan Jurešić.

Bit ćemo i 'zlatni otok'

Uvjeren je da su tim sustavom brendirali otok Krk kao zelenu destinaciju, što je svakako pomoglo i razvoju turizma. To potvrđuje i Majda Šale, direktorica Turističke zajednice otoka Krka.

– Ova nam je godina bila rekordna i imali smo čak 900.000 gostiju, te gotovo sedam milijuna noćenja, komercijalnih i nekomercijalnih. Dnevno, u jeku sezone, na Krku ima i 50.000 gostiju, odnosno čak 130.000 stanovnika. Zbog toga mi u turističkoj zajednici već godinama promišljamo o održivom i odgovornom turizmu. Nije uvijek bilo lako, edukacija i danas traje, ali sustav živi i ima rezultate. Gosti su to dobro prihvatili, jer većina stranaca u svojim mjestima već ima sustav odvojenog prikupljanja otpada, a o našem ih sustavu informira iznajmljivač. Gosti to znaju prepoznati i jako to cijene – kaže M. Šale. Podsjeća da su strategiju turizma temeljili na održivom razvoju.

– Mi više ne težimo rastu broja turista, u sezoni smo dosegli vrhunac, sada nam je želja raditi na povećanju kvalitete drugih usluga; od komunalne mreže nadalje. Gost želi uživati u čistoj prirodi, domaćoj, autohtonoj hrani, u kulturi, zabavi. Želimo doći do novih ekoloških standarda što nam je iznimno bitno te potvrditi titulu, osim zelenog, i zlatnog otoka – dodala je Majda Šale. ●